

Hallintovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle turvallisuusluokitellun tiedon vastavuoroisesta suojaamisesta Ukrainan kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle turvallisuusluokitellun tiedon vastavuoroisesta suojaamisesta Ukrainan kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi (HE 190/2020 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- yksikön päällikkö Anu Laamanen, ulkoministeriö

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- oikeusministeriö
- sisäministeriö
- puolustusministeriö
- liikenne- ja viestintäministeriö
- työ- ja elinkeinoministeriö
- Tietosuojavaltuutetun toimisto

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Suomen ja Ukrainan välillä syyskuussa 2019 allekirjoitetun sopimuksen turvallisuusluokitellun tiedon vastavuoroisesta suojaamisesta sekä lain, jolla saatetaan voimaan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset.

Sopimuksen tarkoituksena on varmistaa sellaisen turvallisuusluokitellun tiedon suojaaminen, jota vaihdetaan tai tuotetaan osapuolten välisessä yhteistyössä erityisesti ulko-, puolustus-, turvallisuus- ja lainvalvonta-asioissa sekä tiede- ja elinkeinoasioissa ja teknologia-asioissa. Kysymys on arkaluonteisista tietoaineistoista, jotka lähetävässä sopimusvaltiossa on erikseen luokiteltu korkean tietoturvallisuuden tason toteuttamista edellyttäväksi. Sopimus ei velvoita turvallisuusluokitellun tiedon vaihtamiseen.

Valiokunnan mietintö HaVM 2/2021 vp

Osapuolet ilmoittavat toisilleen, kun sopimuksen voimaantulon edellyttämät kansalliset toimet on toteutettu. Sopimus tulee voimaan toiseksi seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun jälkimmäinen ilmoitus on otettu vastaan. Sopimuksen voimaansaattamislaki on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan kuin sopimus tulee Suomen osalta voimaan.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Käsiteltävänä olevan Suomen ja Ukrainan välisen tietoturvaluossopimuksen tarkoituksena on varmistaa sellaisen turvallisuusluokitellun tiedon suojaaminen, jota vaihdetaan tai tuotetaan maiden välisessä yhteistyössä erityisesti ulko-, puolustus-, turvallisuus- ja lainvalvonta-asioissa sekä tiede-, elinkeino- ja teknologia-asioissa. Kyse on arkaluonteisista tieto-aineistoista, jotka lähettävässä sopimusvaltiossa on erikseen luokiteltu korkean tietoturvaluossuuden tason toteuttamista edellyttäväksi.

Kansainväliseen yhteistyöhön liittyviin asiakirjoihin sisältyy sellaisia salassa pidettäviä tietoja, joiden luvaton paljastaminen voi aiheuttaa merkittävää ja laajalle ulottuvaa vahinkoa keskeisille yleisille eduille. Tällaisten aineistojen asianmukaisesta käsittelystä on sen vuoksi pidettävä erityistä huolta. Kysymys on Suomen luotettavuudesta kansainvälisen yhteistyön osapuolena ja Suomen luovuttamien aineistojen suojaamisesta. Sopimus ei velvoita turvallisuusluokitellun tiedon vaihtamiseen.

Tietoturvaluossopimus on tarpeen muun muassa sen vuoksi, että se antaa Suomen ja Ukrainan yrityksille mahdollisuuden saada sellaisia tilauksia tai osallistua sellaisiin hankkeisiin, joiden toteuttaminen edellyttää pääsyä sopimusosapuolien turvallisuusluokiteltuihin tietoihin. Näin ollen sopimus parantaa suomalaisten yritysten kilpailuasemaa Ukrainassa tapahtuvissa tarjouskilpailuissa.

Tietoturvaluossuuden alalla ei ole monenkeskistä yleissopimusta. Pohjoismaiden välillä on kuitenkin tehty tietoturvaluossopimus (SopS 11 ja 12/2013). EU:n jäsenvaltioiden välillä tehty sopimus turvallisuusluokitellun tiedon suojaamisesta on tullut voimaan 1.12.2015. Viimeksi mainitun sopimuksen määräykset eivät kuitenkaan ole yhtä kattavia kuin yleisen kahdenvälisen sopimuksen määräykset. Tämän vuoksi kahdenvälisiä tietoturvaluossopimuksia tarvitaan edelleen myös EU:n jäsenvaltioiden välillä. Tällaisista valiokunnan käsiteltävinä ovat viimeksi olleet Unkarin (HaVM 2/2018 vp — HE 185/2017 vp) ja Itävallan (HaVM 3/2018 vp — HE 197/2017 vp) kanssa tehdyt sopimukset.

Sopimuksen sisältö vastaa kansainvälisistä tietoturvaluossuusvelvoitteista annetun lain (588/2004) säännöksiä ja aiemmin voimaan saatettujen Suomen tekemien kahdenvälisen tietoturvaluossopimusten määräyksiä. Ukrainasta Suomeen toimitettuihin turvallisuusluokiteltuihin tietoihin ja materiaaleihin sovelletaan kansainvälisistä tietoturvaluossuusvelvoitteista annettua lakia, jonka mukainen salassapito on riippuvainen sopimuksen määräyksistä, mikä merkitsee yleensä kattavampaa salassapitovelvoitetta kuin julkisuuslain (621/1999) säännökset. Valiokunta toteaa, että Suomea sitovat sopimusosapuolena myös EU:n yleisessä tietosuojasetuksessa (2016/679) ja

Valiokunnan mietintö HaVM 2/2021 vp

turvallisuusviranomaisten henkilötietojen käsittelyyn sovellettavassa rikosasioiden tietosuojadirektiivissä (2016/680) säädetyt tietoturvavelvoitteet.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa turvallisuusluokitellun tiedon vastavuoroisesta suojaamisesta Suomen ja Ukrainan välillä tehdyn sopimuksen hyväksymistä sekä hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Hallintovaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy hallituksen esityksessä HE 190/2020 vp tarkoitetun sopimuksen.

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 190/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Helsingissä 12.2.2021

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Riikka Purra ps
jäsen Tiina Elo vihr
jäsen Jussi Halla-aho ps
jäsen Eveliina Heinäluoma sd
jäsen Aki Lindén sd
jäsen Mats Löfström r
jäsen Mauri Peltokangas ps
jäsen Juha Pylväs kesk
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Matti Semi vas
jäsen Heidi Viljanen sd
jäsen Ben Zyskowicz kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

istuntoasiainneuvos Henri Helo